

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Argumenta Cajetani solvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. II. In quo consistat actus liber Dei. 395

creaturarum cum omnipotentia, & è contra, & determinatione intrinseca actus liberi Dei, & variatione illius, constituendo illum in intrinseco praedicato per solam variationem connotati extrinseco, non coherent inter se, & ideo ut defendatis vnam, desertis & oppugnatist aliam: ergo non defenditis Patrem Suarez, sed potius oppugnatist acriter ipsum.

Tandem exemplum potentiae obedientialis ex dictis suo pondere ruit, neque alicuius momenti est contra nostram opinionem. Tandem in fine huius solutionis aduerto, nullo modo mereri neotericos supracitatos nomen defensorum Patris Suarez, siquidem ut ipsum defendant, obliuiscuntur principiorum doctrinam eximij Doctoris, asserunt, actum liberum Dei dependere à connotato extrinseco, cum tantus hic Doctor absolute neget omnem, & quaecunque dependentiam in Deo respectu creaturarum, ut patet ex his verbis ipsius Doctoris *disputatione 30. Metaphys. sectione 9. n. 25.* Denique addere possumus exemplum ex recepta sententia inter Theologos, illi enim absurdum existimant admittere in Deo relationes reales ad creaturas, ut actu existentes, & ab illis ut sic dependentes; quia impossibile existimant, aliquid reale esse in Deo quod ab actuali existentia creaturae pendeat, siue ut à termino, siue ut à conditione necessaria, siue quacunque alia ratione, quia quidquid est in Deo necessario est Deus, & ideo nullo modo potest dependere, quia nullo modo potest non esse; quod autem aliquomodo pendet à creatura potest non esse, sicut illa si qui vero sunt Theologi, ut nominales, qui has relationes tribuunt Deo, ideo id faciunt, quia existimant, relationem nihil rei addere intrinsece subiecto, sed solum positionem, seu concomitantiam termini, omnes tamen pro comperto habent, nullam veram rem, etiam respectuam, quae in Deo sit, posse aliquomodo pendere ab existentia creaturae: multo ergo magis id dicendum est de re, & perfectione absoluta, qualis est actus voluntatis.] Ecce quomodo Pater Suarez omnino rejicit dependentiam à Deo quaecunque etiam minime sit, ut patet ex illis verbis.] siue ut à termino, siue ut à conditione necessaria, siue quacunque alia ratione.] Item ex illis,] nullam veram rem, quae in Deo sit, posse aliquomodo pendere à creatura;] & praecipue docet, nullam dependentiam posse concedi actibus liberis Dei respectu creaturarum, ut patefaciunt verba illa:] multo ergo magis id dicendum est de re, & perfectione absoluta, qualis est actus voluntatis.] Quibus omnibus manifeste liquet, quam certum sit, nullo modo recentiores supradictos munus patroni doctrinae P. Suarez, inducere posse, aut exercere, siquidem ut illam defendant omnia illius principia penitus destruant.

SUBSECTIO II.

Argumenta Caietani solvuntur.

AD primum argumentum distinguo antecedens; non conuenit Deo necessario formaliter nego, aequualiter, aut virtualiter, concedo; si necessarium sumatur prout opponitur contingentia, hoc est, quod potest esse, & non esse; nam cum Deo non conueniat formaliter contingentia, sed solum aequualiter, inde est quod formaliter debet conuenire necessitas tali contingentiae opposita.

Si autem necessarium sumatur prout opponitur

I. P. Tom. II.

indifferenti, & libero, concedo antecedens, & consequens, & distinguo consequens secundum; non potest provenire ab entitate simpliciter necessaria, prout opposita contingentia formali, nego, prout opposita libero, concedo ultimam consequentiam nego, quia bene potest provenire in Deo denominatio amantis libere ab entitate non contingentia formaliter, sed aequualiter, indifferenti tamen formaliter, de quo quaestione sequenti latissime.

Ad confirmationem distinguo maiorem; quia impossibile videtur, ut eadem forma secundum eandem omnino rationem realem det aliquam intrinsecam denominationem, &c. si eadem sit, & eodem modo maneat, tam formaliter quam virtualiter, concedo, si eadem sit formaliter, distincta tamen aequualiter, nego, cum autem vna, & eadem entitas dei sit plures formalitates virtualiter distinctae, quae virtualiter, & aequualiter possint abesse, & adesse, possint addi, & minui per aequualentiam: eo modo quo à nobis explicandum est *quaest. seq.* inde euenit ut à talibus formalitatibus virtualiter distinctis, ac pluribus, additis, & desinentibus per aequualentiam possit Deus plures denominationes subire amandi, odio habendi, &c.

Ad secundum argumentum concedo antecedens, distinguo consequens, ut aliquid deo addi intelligatur formaliter à parte rei nego; virtualiter, & per aequualentiam, à parte rei, concedo, & hoc sufficit ut deus possit amare, & non amare. Tandem ultimum consequens distinguo; ex seipsa separabili formaliter à parte rei, nego; ex seipsa separabili virtualiter, & per aequualentiam, concedo.

Ad confirmationem distinguo antecedens; realiter mutare deum per mutationem formalem, nego; per mutationem aequualitatem, concedo. Itaque nulla mutatio formalis physica, fiet in deo. Dices; ergo ex hoc capite bene poterat deus incipere velle aliquid ex tempore sine vilo incommodo: Item poterit deus scire aliquid de nouo, quod ab aeterno neque voluit, neque sciuit; quia sola mutatio physica formalis poterat obesse, quae iam ex hac solutione non sequitur.

Respondeo ex hoc capite verum esse quod non detur inconueniens, ut deus velit aliquid de nouo; si non daretur aliud inconueniens nimirum mutationis moralis in Deo inuoluentis quādam animi inconstantiam, & imprudentem modum se gerendi in suis decretis, quae imperfectiones non minus repugnant deo, quam physica mutatio, imo cum deus dicitur absolute immutabilis, non minus intelligitur de morali, quam de physica immutabilitate, & in homine imperfectio existimatur quod in suo proposito mutabilis sit, non solum propter variationem entitatis actus, sed multo magis propter animi inconstantiam; unde si per impossibile per eandem actus entitatem posset homo variare propositum, & nunc velle postea nolle, magna esset imperfectio; ex hac vero imperfectioe immediate inferri potest, voluntatem sic mutabilem esse finitam, & non rectam per essentiam; hic discursus totus saltem mediate arguit mutationem physicam, quia qui moraliter mutabilis est, sine dubio tamen indicat mutabilem physicam, quod euidentius est; nam quod sint quaedam imperfectiones morales, ex quibus per locum intrinsecum immediate, ut aiunt, non sequitur imperfectio, vel mutatio physica, est certum; nam amare peccatum vel velle mentiri non inferit immediate in Deo aliquam mutationem physicam, nec compositionem, aut aliquid simile, posset enim intelligi deus ex aeternitate id volens per simplicem determinationem liberam, inferretur

DDd 2 tamen

tamen ex illa imperfectione talem voluntatem non esse per se rectam, & consequenter esse finitam, & inde quasi per locum extrinsecum concluditur, talem voluntatem esse mutabile physice. Sic ergo in presenti procedendum existimo, nam quod illa animi inconstancia imperfectio sit, & modus operandi, vel ex inconsideratione, vel ex imprudentia procedens, ex terminis ipsis per se notum est; nam si in hominibus hæc merito censetur imperfectio, quanto magis in Deo. Item quia non implere promissum, magna imperfectio est, non quidem formaliter, ac præcise propter mutationem physicam, sed propter indecentiam, & moralem defectum, qui est in illo actu, & tamen totus ille defectus etiam secundo mendacio in hac mobilitate animi consistit, & ex ea oriretur etiam si absque mutatione physica contingeret.

Qualiter autem hæc imperfectio in Deo sequeretur ex illo volendi modo sic breuiter explicandum est cum Patre Suarez; considerando enim Deum ut habentem in æternitate sua per simplicem intelligentiam omnia obiecta creata diligibilia præsentia secundum omnes gradus, modos ac rationes convenientiæ, quæ in eis excogitari possunt, necessarium fuit, diuinam voluntatem non manere quasi suspensam in suis decretis liberis circa talia obiecta, sed in alterutram partem inclinari aut volendo definite illa esse, aut volendo ea non esse, aut ea non amare, vel non eligere; primo quidem quia probabile est in omni voluntate esse id necessarium, postquam de re amanda, vel non amanda, agenda, vel non agenda plenum consilium aut iudicium habitum est.

Deinde quidquid sit de aliis de diuina voluntate videtur hoc certum, tum quia tam velle, quam nolle, & tam non esse, quam esse creatura est ex arbitrio Dei: debet ergo esse perfecte voluntarium; ergo directe per positivum actum, & non tantum indirecte per suspensionem actus, loquor autem de bonis obiectis quæ cadere possunt sub diuinam voluntatem, applicandum autem est cum proportionem ad mala, quæ licet non sint volita, sed permixta, per actum tamen positivum permitti debent, quo Deus vult, vel illam non impedire, vel etiam ad entitatem illorum concurrere. Præterea quia illa totalis suspensio decreti liberi re vera est imperfectio, & à D. Thoma 1. *contra gent. cap. 82.* vocatur potentialitas quædam; duobus enim modis concipi potest illa suspensio, primo ut includat voluntatem definitam, nihil amplius in ea re ut sic proposita deliberandi, aut definiendi, & hæc non est suspensio, de qua agimus, sed est decretum liberum quod in Deo tam immutabile erit, sicut alia, & re vera est voluntas non agendi id, quod ita relinquatur.

Alio ergo modo intelligitur illa suspensio totalis; quia nec voluntas tunc alterutram partem eligit nec decernit, quid sibi postea eligendum sit, & huiusmodi animi suspensio sine dubio est magna imperfectio, & videtur præterea ex imperfectione intellectus oriri, qui nimirum non dum plene consideravit, aut iudicavit quidquid ad aliquid decernendum requiri potest; nam si omnia considerasset, & certus esset nihil amplius desiderari posse, non posset voluntas in ea suspensione manere.

Dices ex libertate sua id posse.

Respondeo non habere locum libertatis usum, nisi ubi sub ratione boni repræsentatur; in ea vero suspensione posito prædicto statu intellectus

nulla ratio boni apparere potest; & maxime in Deo, qui perfectissimo modo & summo cum iudicio, & ratione in omnibus se gerit. Vnde interrogo rursus, an cum fingitur Deus suspendere deliberationem suam quasi in futurum, præciat, quid postea electurus sit, necne, nam si non præciat, illa est intellectu imperfectio, & in voluntatem non posset inducere anxietatem, & sollicitudinem de futura deliberatione. Si vero iam præciat ex æternitate futuram deliberationem suam, irrationalis, & impertinens est talis suspensio relinquatur: ergo necessario habere Deum æternum decretum in alterutram partem volendi, vel nolendi aliquomodo quodlibet obiectum sibi proportionatum, quæ necessitas non pendet ex eo, quod decretum liberum addat, vel non addat aliquid reale, sed absolute sequitur ex plenitudine scientiæ, & ex perfecto voluntario, & perfecto modo quo Deus in omnibus se gerit etiam si simplicissime, & sine vlla reali additione voluntatem suam voluntarie determinet.

Ex hoc vero principio sequitur tale decretum æternum non posse esse mutabile sine magna inconstancia, & imperfectione Dei volentis, quia duobus modis potest intelligi variari, quod decretum est à Deo; vno modo per propriam mutationem ipsius decreti, scilicet quia talis mutatio intelligitur esse circa idem obiectum, & secundum idem pro eodem tempore, &c. id est, quod prius decreverit Deus tali tempore Petrum creare v. g. & postea nolit pro eodem tempore creare illum & hæc est propria animi inconstancia, prudentiæ, & perfectæ virtutis repugnans, & ideo impossibile est in Deo reperiri; de quo propterea scriptum est, [Poenitudine non fluctetur, neque enim homo est, ut agat penitentiam]; idque confirmari potest ex nuper dictis, nam vel deus præciat, se mutaturum propositum, & illud prius nullum effectum habiturum, & sic levissimum esset habere tale propositum, imo vix posset esse efficax, vel non præcisisset hoc Deus, & sic supponitur magna imperfectio in scientia, & maneret Deus quasi dubius, & suspectus de sua constantia, & firmitate sui propositi, quæ est summa imperfectio, alio modo accidere potest varietas circa rem decretam, aut amaram à Deo, non secundum idem, aut pro eodem tempore, sed pro diversis temporibus; ut verbi gratia si Deus hodie diligit Petrum, cras non diligit, &c. hæc varietas non infert mutationem in deo; quia sine mutatione, vel inconstancia animi potest res vno tempore diligere, & non alio; maxime quando id sit sine vlla novitate ex parte amantis, qui simul utrumque decrevit, scilicet & pro tali tempore amare, & pro tali non amare & utrumque ex sufficienti causa, & ratione.

Ita vero se gerit Deus volens rerum varietatem sine vlla varietate in ipso, quia nec habet nova decreta, nec mutat antiqua, sed singula pro suis temporibus ex æternitate amat, disponit, ut permittit & in eo, quod semel proposuit, perpetuo durat: igitur ad rerum varietatem, & mutationem non est necessaria talis inconstancia in diuina voluntate, neque esse posset sine magna imperfectione, & iuxta hunc discursum efficax manet illa ratio quæ probat, non posse esse talem mutationem in voluntate, nisi præsupposita aliqua imperfectione, & mutatione in scientia, & cognitione, quia ostensum est semper antecedere huiusmodi imperfectionem

Quaest. II. In quo consistat actus liber Dei. 397

ad omnem novam deliberationem, & praeterea quavis fortasse mutatio propositi imprudenter facta possit accidere sine augmento cognitionis, non tamen prudens; unde cum in Deo nec imprudens mutatio esse possit, nec augmentum cognitionis, ut prudenter fieret talis mutatio relinquatur nullo modo in Deo esse posse.

Alia tandem ratio reddi posset de indivisibilitate instantis, sed quia parvi momenti est opere praeiudicium duxi illam relinquere.

Ad ultimum argumentum concedo maiorem, & nego minorem; nam licet Deus ita amet, & possit non amare nihilominus tamen non potest absolute dici, quod actus liber Dei possit esse, & non esse absolute, & formaliter, solum enim dicimus, posse esse, & non esse aequivalenter; quia indifferens est deus ad amandum, & non amandum; quapropter cum ex vi libertatis habeat indifferentiam ad volendum, & nolendum &c. ideo actus volendi, & nolendi possunt esse & non esse aequivalenter; quae contingentia virtualis, aut aequivalentia non convenit Deo respectu Paternitatis, quia non est praedicatum liberum, sed omnino necessarium; quia constitutio Patris omnino necessaria est sine libertate, & indifferentia; unde non mirum quod neque virtualiter, neque formaliter possit definire esse Paternitas; & contra vero licet actus liber Dei non possit definire esse formaliter, quia est deus, potest nihilominus virtualiter definire, quia est liber, & ad libertatem requiritur contingentia in creatis formalis propter imperfectionem creaturæ; in Deo virtualis propter summam perfectionem divinitatis. Quapropter si fingatur in deo respectu Paternitatis suppositione impossibili, contingentia virtualis eo modo, quo concedimus eam in actu libero posse esse, & non esse aequivalenter sine vlla additione, & diminutione formali; & solum virtuali, in quo assimilaretur Paternitas actui libero; si autem concederetur contingentia formalis in Paternitate divina, in eo casu (qui maiorem impossibilitatem includit, quam prius, quia tum fingit paternitatem divinam esse liberam, cum ex se sit omnino necessaria tum tribueret illi contingentiam formalem ad essendum & non essendum formaliter, quae maximam imperfectionem inuoluit, quam non includit contingentia virtualis) sine dubio concedenda essent additio, & diminutio formalis; sicut etiam concedi deberet in actu libero si haberet contingentiam formalem; sed quia in praesenti non habet illam, sed potius loco illius contingentiam virtualem, aut aequivalentem contingentiae formali creatæ, ideo in Deo nulla datur additio, aut diminutio formaliter, sed solum aequivalenter, & sic concedimus nullo modo sufficere ad constitutionem Dei in esse amantis libere divinitatem præcise ut sic, sed potius esse necessariam additionem volitionis liberæ supra divinitatem virtualiter, & aequivalenter.

Ad confirmationem ultimam respondeo, verum esse quod quando non datur in Deo effectus, vel quasi effectus formalis alicuius formalitatis, necessario deficiat ratio formalis secundum exigentiam talis rationis formalis, quia nunquam datur ratio formalis in subiecto capaci quia constituit illud in tali esse quia autem constitutio Dei potest dupliciter esse, aut per formalitatem creatam uti est unio hypostatica, quæ constituit Verbum divinum in esse uniti, aut per formalitatem increatam qualis est actus liber, dupliciter potest deficere formalitas aut aequivalenter, aut

formaliter si sit increata formalitas solum aequivalenter; si autem sit creata formaliter, quia unumquodque prædicatum debet deficere secundum contingentiam propriam: ergo si actus liber Dei non habet contingentiam formalem, sed aequivalentem & unio hypostatica habet contingentiam formalem; hæc formaliter, illa aequivalenter deficiet esse.

QVÆSTIO III.

Virum contingentia virtualis sufficiat ad actum liberum Dei?

SECTIO I.

Sententia adversaria ponitur.

PRIMA sententia docet, etiam si detur distinctio virtualis, & aequivalentiæ in Deo, ratione cuius verificantur prædicata contradictoria respectu intellectus, & voluntatis divinæ, nihilominus tamen in Deo nullam dari contingentiam virtualem, aut aequivalentiam, quia dicit imperfectionem respectu Dei, imo si daretur in Deo, non sufficere ait hæc sententia ad formalem libertatem, & indifferentiam Dei; ita P. Herize, tom. 1. in 1. prælect. 2. disp. 16. de libertate volitionis divinæ, cap. 7. per totum; notissime P. Alarcon 1. p. disp. de divina voluntate, & alij hanc sententiam defendunt. Probat P. Herize sic suam opinionem, primo hæc admirabilis distinctio virtualis divina hoc habet singulare supra omnes creatas virtuales, quod ratione eius sunt veræ propositiones contradictoriae in divinis, non autem in creatis; imo in rigore contradictoriae non sunt ex defectu identitatis; cum namque dicimus, contradictorias esse eiusdem, atque de eodem intelligere debemus de eodem, hoc est in distinctio realiter, & virtualiter distinctione virtuali divina. Quo circa cum dicimus essentia à Patre communicatur Filio, Paternitas non communicatur; non sunt propositiones contradictoriae, ut dixi: ergo pari ratione cum ab his magistris applicatur hæc distinctio virtualis libertati, constitui debent rationes virtualiter distinctæ, in Deo tamen formaliter existentes, de quibus veræ sunt propositiones alias contradictoriae: ut exempli gratia si dicamus, principium volitionis liberæ non est contingens, volitio ipsa libera est contingens.

Probo hanc consequentiam, quoniam aliud est distinctionem realem existere virtualiter tantum in Deo, hoc est cum realis actualis non sit, eam virtute esse ratione munerum, quod exercet, aliud est formalitates reales illas, inter quæ interest distinctio virtualis, tantum esse virtualiter, & non esse formaliter. Apertum huius rei exemplum est in essentia divina, & Paternitate quæ actu & formaliter sunt, licet non actu, sed virtute distinctæ: ergo simili ratione si inter principium virtuale, & actum liberum est distinctio virtualis, duæ formalitates reales formaliter in Deo existentes dari debent, altera, quæ sit principium virtuale, altera quæ sit volitio libera formalis, quæ quidē tamen si virtute tantum distinguantur formaliter in Deo sunt. Probo hanc consequentiam; nam si in Deo